

Şuşaya gedirəm...

Etiraf edirəm ki, nə 1992-ci ilin mayına qədər, nə də işğaldan azad olandan sonra Şuşaya səfər etmək mənə qismət olmuşdu. Hər dəfə müxtəlif peşə sahiblərinin mədəniyyət beşiyimiz olan bu qədim şəhərə səfəri haqda reportajlara baxanda, məqalələr oxuyanda, həmin insanların gözlərindəki sevinci görəndə həsəd aparırdım. Kaş, mən də o müqəddəs torpaqlara ayaq basa biləydim,— deyirdim.

Mədəniyyət və Turizm Nazirliyindən zəng edib Şuşada Xurşidbanu Natəvanın 190 illik yubileyi ilə bağlı tədbirə dəvət ediləndə sevincimin həddi-hüdudu yox idi. Çoxdan bəri ürəyimdə gəzdirdiyim arzum çin olacaqdı. Bu xəbəri qısa zamanda iş yoldaşlarımla, dostlarımla, sevdiklərimlə paylaşdım. Müharibənin ağır günlərində nazirliyin vətənpərvərlik mövzusunda keçirdiyi şeir müsabiqəsinin qaliblərindən biri kimi bu dəvət mənim üçün göydəndüşmə, ilahi qismət kimi oldu. Çünki elə tanıdığım dostlarımdan, yoldaşlarımdan neçəsinin dilindən eşitmişdim ki, Şuşaya getmək onların hər birinin ən böyük, ülv arzudur.

Bizi Şuşaya aparan rahat avtobus sentyabrın 9-da şəhər saat 6:30-da Hökumət evinin qarşısından yola düşdü. Füzuli rayonunun Əhmədbəyli kəndinə kimi yol yoldaşlarımdan musiqi dinləyən kim, əsgərlərimizin torpaqlarımızı işğaldan azad etdiyi vaxtlar göstərdikləri şücaətlərdən danışan kim, sadəcə başını oturacağa söykəyib mürğüləyən, təyinat yerinə çatmağı gözləyən kim...

Əhmədbəyilə nəzarət buraxılış məntəqəsinə yaxınlaşanda isə tamam başqa mənzərənin şahidi olduq. İndiyədək televiziya sənətlərində, fotolarda gördüyümüz talan edilmiş kəndlərimizdən, daşı-daş üstündə qalmayan

Şuşanın başından duman çəkilib...

İllərdən bəri milyonlarla azərbaycanlının işğal olunmuş torpaqlarımızın azad olunması arzusu artıq iki ilə yaxındır reallaşmış. 2020-ci ilin sentyabrın 27-dən noyabrın 8-dək davam edən 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı ölkə Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi, Azərbaycan Ordusunun misilsiz rəşadəti hesabına 30 ilə yaxın işğal altında olan torpaqlarımız erməni vandallarından təmizləndi. Elliklə sevinc və qürur hissi yaşayan xalqımız əl-ələ verib, ilk növbədə, torpaqlarımızda dağıdılmış, talan edilmiş infrastrukturunu bərpa etməyə başladı. İndi Qarabağın hər yerində böyük quruculuq və bərpa işləri aparılır. Artıq işğaldan azad edilmiş torpaqlara ilk sakinlər də köçürülüb və bu iş planlı şəkildə mərhələ-mərhələ davam etdiriləcək.

şəhərlərimizdən keçdikcə hamımızın nifrət və qəzəbi kükrəməyə başladı. Keçdiyimiz ərazilərdə bir dənə salamat ev, inzibati bina qalmayıb. Atılmış top güllələrindən, mərmilərdən ucmuş evləri, dağıdılmış binaları, yiyəsiz qalmış yurd yerlərimizi gördükcə adamın ürəyi ağrıyır. Düşünürsən ki, erməni vandalizmini, vəhşiliyini dünya ölkələrinə çatdırmaq, göstərmək üçün bu qədər sübutlar ola-ola yenə də beynəlxalq aləmdə ermənilərin havadarları var. Bu

gün də iki ölkə arasında atəşkəsin əldə olunması, 15 iyun Üçtərəfli Bəyannamənin icrasına mane olmaq istəyənlər, həqiqətən, insanlığa və beşəriyyətin gələcəyinə düşmən kəsilmiş qüvvələrdir.

Füzuli beynəlxalq aeroportunun qarşısından keçib Zəfər yolu ilə Şuşa istiqamətində irəliləyirik. Qısa müddətdə inşa olunmuş yol hər tərəfdən uca dağlar, sərt qayalarla əhatələnib, yamaşılıq təbiət mənzərəsini heyranlıqla seyr edirik. Səfər yoldaşlarımızın yolun çətinliyi,

enişli-yoxuşlu olmasına baxdıqca, Azərbaycan əsgərinin bu çətin relyefi irəliləyərək Şuşaya qədər gedib çıxmasına dəfələrlə “əhsən” deyirdi. Bizim rahat avtobuslarda bəzən səbirsizlikdən “hələ çatmadıq” — deyər maraqla sürücüdən soruşanlar elə özləri də “bəz bizim əsgərlər yol olmaya-olmaya bu dağları, sıldırım qayaları necə keçib düşməni məğlub etmişdilər” — deyər sual edirdilər.

Şuşaya yaxınlaşdıqca üzlərdə sevinc, qürur dolu ifadələr artmağa başlayırdı. Hamı bir gün sonra tarixə çevriləcək bu səfərin daha çox yaddaşlara köçürmək üçün şəkil çəkdirir, təəssüratlarını bölüşürdü, daha çox yerləri görmək, gəzmək istəyirdi.

Nəhayət, Zəfər yolu ilə ən müqəddəs arzu və dileklərimizin ünvanı — Şuşaya çatırıq. Avtobusumuz dayanan kimi yərə düşməyə tələsirək. Ayağımız şəhidlərimizin qanı ilə ziynətlənmiş Şuşa torpağına dəyəndə, sanki sevincimizdən uçurduq. Bu hissləri söz ilə ifadə etməkdə acızəm.

Şuşanın mənzərələrini ilk dəfə görsək də sanki bu şəhəri çoxdan tanıyırdıq. Şəhərdə erməni vandallarının törətdiyi vəhşilikləri görmək üçün heç də uzağa getmək lazım deyildi. Şəhərin hər tərəfində müлкi evlər, tarixi abidələr, məscidlər dağıdılmış, Azərbaycan mədəniyyətinə aid hər şey məhv edilmişdi. Şuşaya, bu müqəddəs torpağa ilk dəfə ayaq basmağımızın sevincini şəhərdəki ürk

ağırdan mənzərələri gördükcə, yaxından seyr etdikcə qəlbimizdə kədər hissləri əvəz edirdi.

“Məclisi-üns”ün bərpası tarixi ənənələrin gələcək nəsillərə ötürülməsinə xidmət edir

... Həmin gün Şuşa şəhərində Mədəniyyət Nazirliyi, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi və Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğu İdarəsinin birgə təşkilatçılığı ilə XIX əsr Azərbaycanın ədəbi, mədəni və ictimai həyatında xüsusi yeri olmuş Xurşidbanu Natəvanın anadan olmasının 190 illik yubileyi münasibətilə tədbir keçirildi. Şairənin dağıdılmış evinin qarşısında keçirilən tədbiri Mədəniyyət naziri Anar Kərimov açaraq işğal-

dan azad edilmiş ərazilərimizdə bərpa-quruculuq işləri ilə yanaşı, milli dəyərlərimizin, ənənələrimizin də özümüdə qaytarılması istiqamətində işlər görüldüyünü diqqətə çatdırdı. Nazir Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə 2022-ci ilin “Şuşa ili” elan olunması, Xurşidbanu Natəvanın anadan olmasının 190 illik yubileyinin qeyd olunması haqqında sərəncamlarını xatırladı və qeyd olunan yubileylərlə əlaqədar cari ildə bir sıra tədbirlərin keçirilməsinin nəzərdə tutulduğunu söylədi.

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədri, Xalq yazıçısı Anar, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri Qənirə Paşayeva, N.Ğəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyinin direktoru, akademik Rafael Hüseynov, AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Əlyazmalar İnstitutunun baş elmi işçisi, filologiya üzrə elmlər doktoru, professor Raqub Kərimov və türkdilli dövlətlərdən gələn gənc şairlər çıxış etdilər. Natiqlər Natəvanın həyat və yaradıcılığının müxtəlif cəhətləri haqqında ətraflı məlumat verdilər, şeirlər səsləndirdilər.

“Məclisi-üns”ün bərpa edilməsinə həsr olunmuş tədbir üç saatdan artıq davam etdi. Tədbirə qulaq asdıqca, illərdən bəri arzula-dığımız duyğuların gerçəkləşməsi adama sanki bir yuxu kimi gəlirdi. Elə buna görə də, insan bilmirdi ki, sevincin, — Şuşa sən azadsan,—

olan şair dostum Balayar Sadiq Şuşanın azad olunmasında Cənub bölgəsindən olan vətənpərvər gənclərin də fəal iştirak etdiyini, bölgənin mərd oğullarının doğma Azərbaycan naminə neçə-neçə şəhid verdiyini dilə gətirdi.

“Cıdır düzü”ndən sonra Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, ictimai-siyasi xadim Molla Pənəh Vaqifin məqbərəsini ziyarət etdik. Erməni işğalı zamanı dağıdılmış, viran edilmiş məqbərə — qəbirüstü abidə qısa zamanda təmir edilmiş, abadlaşdırılmışdır.

Şəhərin hər bir küçəsi, hər bir məhəlləsi, hər bir evində erməni vəhşiliklərinin izini görmək mümkündür. Sadəcə divarları qalmış evlər doğmalarının yolunu gözləyirmiş kimi dinnəzcə gəlib gedənə baxır, sanki “mənə yaxın gəl, əlinlə toxun”— deyirdi. Adama elə gəlir ki, ana dilimiz üçün qəribsəmiş, illərdən bəri öz doğmalarını gözləyən şəhər də sevinirdi, öz doğmalarını görüb sevinən insanlar kimi...

Şuşa şəhəri indi göz önündə abadlaşır, daha da gözəlləşir, burada lazımi infrastruktur yaradılır. Sevinci hal odur ki, artıq şəhərdə həyat qaynayır, qonaqların biri gəlir, biri gedir, təmir-bərpa işləri isə öz ahəngi ilə sürətlə davam edir.

Şuşada olanda da, yol boyu yanından ötüb keçdiyimiz kəndlərdə də erməni vəhşiliyini gördükcə necə acı təəssüf hissləri keçirirdikcə aparılan bərpa və quruculuq işləri də bizdə Azərbaycanın gələcəyində böyük ümidlər yaradırdı. Dağıdılmış evlər, viran olmuş inzibati binalar həsrətlə Azərbaycan vətəndaşının isti nəfəsini, ürayinin hənirtisini, qurub-yaradan əllərini gözləyir. Səfər müddətində diqqət çəkən məqamlardan biri də hər tərəfdə böyük quruculuq və bərpa işlərinin aparılması idi. Şuşanın əsl sahiblərinə qaytarılması tezliklə bütün şuşalıların öz doğma yurd yerlərinə qovuşacaqlarına bizdə əminlik yaradırdı.

Səfərimizi elə bu inamla başa vurub Bakıya dönürük və “sağ ol görüşəcəyik, Şuşa”— deyirik. Şuşadan ayrılacaq da, aldığımız səfər təəssüratları bir ömür boyu xatirələrimizdən silinməyəcək, yeni-yeni əsərlərin mövzuna çevriləcək. Bu şanlı, qəhrəman şəhərə səfərimizi təşkil edən Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinə təşəkkür edirik. Atalarımız “yüz eşitməkdənsə bir görmək yaxşıdır” — deyiblər. Allah görmək istəyənlərə nəsib eləsin!

Qabil YUSİFOĞLU,
“Xalq qəzeti”

Bakı–Şuşa–Bakı

deyə hayqırsın, yoxsa şəhərin azadlığı uğrunda canından keçən qəhrəman şəhidlərimizin xatirəsini anıb, dağıdılmış evlərə baxıb ağlasın. Türkiyənin “Əhməd Yəsəvi Kültür Dərnəyi” İctimai Birliyinin İdarə Heyətinin rəhbəri Fatma Sönməzin kövrək çıxışı isə hamını təsirləndirdi, az adam tapıldı ki, göz yaşlarını saxlaya bilsin.

Hər kəsin ürəyi dolu idi. Hamı danışmaq, şeir söyləmək, ürayini boşaltmaq istəyirdi. Tədbirdə çıxış etmək imkanı olmayanlar ürkərlərindən gələn hissləri bölüşmək üçün ən münasib məqamdan istifadə edir, yol boyu vətənpərvərlik mövzularında yazdıqları şeirlərini səsləndirirdilər. Sanki Natəvanın ruhu da sevinir, onun adına toplaşan sənət adamlarına ilham verirdi. Tədbirin təsirindən, səfərimizin yaratdığı xoş təəssüratdan sevincimizdən uçmaq, qanadlanmaq istəyirdik.